

Asia: VN/34144/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi terveydenhuoltolain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

1. Edustaako vastaaja

Muuta järjestöä

2. Toteuttaako ehdotettu säädöskokonaisuus tavoitetta varhaisen tuen saatavuuden parantamisesta?

Kyllä

Ehdotetut toimet kohtaan 2:

-

3.1 Raskaudenaikaisissa neuvolapalveluissa

En osaa sanoa

Ehdotetut toimet kohtaan 3.1:

-

Muita huomioita kohtaan 3.1:

-

3.2 Alle kouluikäisen neuvolapalveluissa

En osaa sanoa

Ehdotetut toimet kohtaan 3.2:

-

Muita huomioita kohtaan 3.2:

-

3.3 Kouluterveydenhuollon palveluissa

Kyllä

Ehdotetut toimet kohtaan 3.3:

-

Muita huomioita kohtaan 3.3:

-

3.4 Opiskeluterveydenhuollon palveluissa

Kyllä

Ehdotetut toimet kohtaan 3.4:

-

Muita huomioita kohtaan 3.4:

-

4. Onko sääntely opiskeluterveydenhuollon ja siihen kuuluvasta sähköisestä terveystarkastuksesta terveydenhuoltolain 17 §:n 2 momentin ja 70 a §:n säännöksissä soveltamisen kannalta toimiva?

Ei, vaan säännöksiä olisi muokattava seuraavalla tavalla

Ehdotetut muokkaukset kohtaan 4:

ks. kohta 8.

5. Onko esitetty sääntely valtioneuvoston asetukseen neuvolatoiminnasta sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollon sisällöstä riittävä terveystarkastusten toteuttamiseksi?

Ei

6. Yhtenä toimenpiteenä asetusluonnoksessa ehdotetaan kansallisten ohjeistuksien ja suositusten päivittäminen NEUKO-tietokantaan. Onko esitetty toimenpide riittävä?

Kyllä

7. Millaista muuta kansallista ohjausta ja toimenpiteitä esitetyn lainsäädännön onnistunut toimeenpano mielestänne edellyttää?

Esityksen onnistunut toimeenpano vaatii valtakunnallisesti ohjattua ja yhdenmukaista käytäntöä terveystarkastusten toteuttamisesta, sisällöstä, seurannasta ja ohjauksesta. Erityisen tärkeää on varmistaa nuorten tuen tarpeiden tunnistaminen myös silloin, kun terveystarkastus ei ole ajankohtainen heti ensimmäisenä vuonna.

Muita huomioita hallituksen esityksen luonnoksesta:

Nuva ry kiittää lausuntomahdollisuudesta.

Pidämme ehdotusta terveystarkastusohjelman uudistamisesta peruslinjauksiltaan kannatettavana, mutta esitys kaipaa selkeytystä erityisesti kyselyn toteutuksen, vastaamattomuuden seurausten, ohjausketjujen sekä resurssien riittävyyden osalta. Ehdotettu malli, jossa lääkärintarkastus ajoitetaan koko ikäluokalle samana vuonna voi lisätä yhdenvertaisuutta ja selkeyttää terveystarkastusten toteuttamista. Uudistuksen yhdenvertainen toteutuminen eri hyvinvointialueilla vaatii kansallista ohjausta.

Nuva ry esittää seuraavia huomioita ja täsmennyksiä hallituksen esityksestä ja perustelumuistiosta.

Esityksessä ei ole riittävästi huomioitu sitä, miten varmistetaan, että kaikki nuoret täyttävät sähköisen terveystarkastuksen. On olennaista täsmentää, järjestetäänkö kyselyn täyttö esimerkiksi koulupäivän yhteydessä ja onko se pakollista. Epäselvää on myös, onko kyselyn täytön valvonta alaikäisten kohdalla koulun, huoltajien tai terveydenhuollon henkilöstön vastuulla.

Asetusluonnoksen 7 §:n mukaan terveystarkastuksesta poisjääneiden tuen tarve on selvitettävä. Tulkinta siitä, mitä seuraa, jos nuori jättää kyselyyn vastaamatta, jää epäselväksi. Esitystä tulisi täsmentää tältä osin, ja varmistaa, että myös kyselyn täyttämättä jättäminen johtaa tuen tarpeen arviointiin.

Lisäksi on syytä kiinnittää huomiota siihen, että kyselyn kautta saatavat vastaukset voivat olla puutteellisia, mikäli nuori ei koe rehellisen vastauksen antamista turvallisiksi tai ei ymmärrä kysymysten merkitystä. Tällöin riskinä on, että tuen tarve jää havaitsematta ja opiskelija voi jäädä ilman kontaktia jopa vuoden ajaksi ennen seuraavaa lakisääteistä tarkastusta.

Resurssienkäytön näkökulmasta terveystarkastuksen pohjalta tulisi mahdollistaa monipuolinen jatko-ohjaus, ei ainoastaan terveydenhoitajalle tai lääkärille, vaan myös esimerkiksi kuraattorille tai mielenterveyspalveluihin.

Perustelumuistiosta tai esityksessä ei täsmennetä kyselyn palautekäytäntöjä. Nuorten tulee saada jonkinlainen palaute kyselyyn vastaamisesta myös silloin, kun vastaukset eivät nosta esiin tuen tarvetta. Tämä lisää kyselyn merkityksellisyyden kokemusta.

Lisäksi huoltajien roolia kyselyn osalta tulee tarkentaa. Esimerkiksi: millä tavoin alaikäisen saama palaute näkyy huoltajille ja missä tilanteissa huoltajilla on mahdollisuus tuoda esiin huolta nuoren hyvinvoinnista. Vuorovaikutuksen mahdollistaminen tukee varhaista puuttumista ja yhteisvastuullista toimintaa.

Perustelumuistiosta esitetään, ettei ehdotuksella olisi vaikutuksia henkilöstöresursseihin tai kustannuksiin. Samanaikaisesti tavoitteena on lisätä kohdennettua tukea ja ennaltaehkäisyä. Tämä

herättää kysymyksen siitä, miten tavoitteet voidaan toteuttaa ilman lisäresursseja tai muiden tehtävien karsimista.

Lisäksi muistiossa viitataan siihen, että tarkastuksista yli 18-vuotiaille luopuminen toisi säästöjä. Käytännössä monilla alueilla tarkastuksia ei ole resurssipulan vuoksi aiemminkaan pystytty järjestämään, joten muutoksen taloudellinen vaikutus voi jäädä teoreettiseksi. On olennaista arvioida realistisesti, mitä tehtäviä ja vastuita muutoksella siirretään ja kenelle.

Muita huomioita asetusluonnoksista:

-

Kokkonen Halla
Suomen Nuorisovaltuustojen Liitto ry